

PONAVLJANJE I PROŠIRIVANJE ZNANJA NA POČETKU GODINE

Ponovimo vrste riječi

Imenice

1. Iz pjesme *Radosni početak* Gustava Krkleca (u udžbeniku) ispišite sve imenice i razvrstajte ih po rodovima!

Muški rod:

.....

Ženski rod:

.....

Srednji rod:

.....

2. Ove imenice svrstajte u tablicu: *Zoran, dijete, klasje, Korana, Marko, grožđe, Tisa, Pečuh, more, planina, Jadran, jezero, kamenje, Dunav, prasad, smeće, sunce, momčad, mačka, Mirković, Velebit, janjad, naočale.*

Opće imenice	Vlastite imenice	Zbirne imenice

3. Ovaj tekst prepíšite pisanim slovima pazeći na pravopis vlastitih imenica!

ZOVEM SE SANJA MARKOVIĆ. STANUJEM U ZAGREBU U ULICI ČALOGOVIĆEVOJ BR. 9. ROĐENA SAM 6. OŽUJKA 1994. GODINE U RIJECI U REPUBLICI HRVATSKOJ. IDEM U PETI RAZRED OSNOVNE ŠKOLE MIROSLAVA KRLEŽE NA KAPTOLU BR. 10.

.....

.....

.....

.....

4. Napišite po tri primjera:

Imena naroda:

Imena gradova:

Imena sela:

Imena rijeka:

Imena nebeskih tijela:

Imena država:

Imena mora:

Pridjevi

1. U pjesmi *Škrt krt* Mire Budaka podcrtajte sve pridjeve!

<i>Olinjali stari krt:</i>	<i>Kratkovidni stari krt</i>
<i>sebičan, proždrljiv, škrt</i>	<i>ljubomorno čuva vrt</i>
<i>proglasio svojim vrt</i>	<i>ko lovački bijesan hrt</i>

*Tko god uđe u taj vrt,
napast će ga stari krt
Istjerati, ujest, strt*

*Da sačuva prostran vrt:
sve od rta pa na rt
cio dan je trčo krt*

*Nikom niti pogled svrt
nije dao na svoj vrt
Toliko je bio škrt*

*Ali jednog dana trt:
zgrabi za vrat krta smrt
Osta prazan divan vrt*

2. Razvrstajte ove pridjeve u tablicu: *duboko, bistar, modra, zlatan, segedinski, bratova, učiteljičin, afrička, kućni, Filakovićev, mokra, Vesnin, školska, kozji, crna, mohački*

Opisni pridjevi	Posvojni pridjevi

3. Od ovih imenica oblikujte posvojne pridjeve!

krava – *država* – *Amerika* –

sestra – *Katica* – *otac* –

Anica – *djeca* – *kazalište* –

film – *Anić* – *Balaton* –

4. Dopunite!

Posvojni pridjevi nastali od vlastitih imenica pomoću nastavaka -....., -..... i -..... pišu se početnim slovom, a posvojni pridjevi nastali od vlastitih imenica pomoću nastavaka -....., -..... i -..... pišu se početnim slovom.

Zamjenice

1. U pjesmi *Neostvarive želje* Gustava Krkleca podcrtajte sve zamjenice, a potom ih upišite na odgovarajuće mjesto u tablici!

„Šta želite?” – pitao sam lava.
– Ja? ... pilule, od kojih se spava!

„A vi, lijo, zaželjeli što ste?”
– Da mi koke dolaze u goste!

„Vaša želja – o slonice mila?”
– Da smršavam bar za trista kila!

... Sve obiđoh tako prijatelje,
pa ih redom upitah za želje.

„A vi, medo?” – Da nestanu puške
i da rode u obilju kruške!

... Skinuv kapu, rekoh: „Dobro večer,
Šta želite, moj majmune dični?”

„Vaša želja – o magarče sivi?”
– Da se slavuj mom njakanju divi!

Namrštiv se, majmun odmah reče:
– Da mi ljudi budu manje slični!

Osobne zamjenice	Posvojne zamjenice

2. Podcrtane imenice u pjesmi *Medvjed na lancu* Gustava Krkleca zamijenite odgovarajućim oblikom zamjenice!

Jednoć sam sa svojim djedom
sreo Cigu sa medvjedom.

– Igraj, medo, zloćo stara,
hopa-cupa, bit će para!

Ide Cigo našim klancem,
za njim medo, vezan lancem.

... Primi Cigo groš od djeda
i povede svog medvjeda.

Pokloni se Cigo djedu,
šapnu tiho svom medvjedu:

Zapi Cigo grošić djedov,
grošić djedov – il’ medvjedov?

Brojevi

Iz pjesmice *Razredni delija* Stjepana Jakševca ispišite sve brojeve kamo pripadaju!

*Taj Delija Prvi odjednom stane
prvak u skakanju kad preda nj bane
naj u nogometanju Prva Djevojčica
glavni u šakanju*

*Taj Delija Prvi i zapetlja se
pred kojim strepe i spopadne ga
po trojica – mucavica!*

*I sad mu se rugaju
po dvojica po trojica
pokazujući prstom
na njega –*

Glavni brojevi:

Redni brojevi:

Brojevi koji nisu ni glavni ni redni:

Glagoli

1. U pjesmi *Galebovi sni* Ratka Zvrka podcrtajte sve glagole u prezentu, tj. sadašnjem vremenu!

*Kad ih more u cik zore Nad pučinom žustro kruže
na veseli ples pozove sa suncem se bratski druže,
gdje skrivaju svakog dana malo plove, ribu love:
galebovi svoje snove. zar trebaju za to snove?*

*Al' kada ih mjesec žuti, da l' potraže stare snove,
u kasnije neke sate, il' pronađu neke snove,
kao stražar sna pozove pa sanjaju iz početka
na počinak da se vrate, svaki san u dva-tri retka?*

2. Sve glagole iz 1. zadatka prepisite u prošlo vrijeme u onom licu u kojem se nalazi u pjesmi! Perfekt ili prošlo vrijeme se sastoji od

..... i

.....

.....

.....

.....

3. Sve glagole iz 1. zadatka prepisite u buduće vrijeme u onome licu u kojem se nalaze u pjesmici! Futur ili buduće vrijeme sastoji se od

..... i

.....

.....

.....

.....

Jednostavne rečenice prema sadržaju

1. Prema sadržaju rečenice mogu biti:

- a)
- b)
- c)

2. Ispišite po dvije izjavne, upitne i usklične rečenice iz ovoga ulomka!

Sladili smo se desetak minuta trešnjama i lupali kojekakve gluposti.

– Sova, pa ti jedeš koštice! – zaprepastio se Pepek.

– Proklijat će ti trešnje u trbuhu – zadirkivao sam ga ja.

– A kamo si se ti popeo?! – začudio mi se Darko. Zaista, bio sam na samom vrhu visoke trešnje.

– *Ako padneš, napraviti ćeš potres.*
– *Dečki, stari!!! – uskliknuo je Sova, a mi smo svi doslovce popadali s trešnje i u trenu se razletjeli na sve strane, kao što se razlete komadići stakla kad s vrha kestena zviznete pivskom bocom o asfalt Pešćenske ceste. Jedino je na trešnji ostao Sova i smijao se kao lud. Uspio nas je nasamariti.*

(Mario Šarić: *Trešnjevačke trešnje*)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Dopunite!

Izjavna rečenica nešto i na kraju se obilježava
Upitna rečenica nešto i na kraju se obilježava
Usklična rečenica izriče,,,
..... ili, a na kraju se obilježava

4. Na kraju svake rečenice stavite potrebne rečenične znakove!

Gdje stoji auto ()
Marko je danas bolestan ()
Jao, što je vruće ()
Posudi mi, molim te, olovku ()
U proljeće se budi priroda ()
Zašto me ne slušaš ()
Kako bih voljela pojesti sladoled ()
Zrakoplovi lete nebom ()

5. Iza svake rečenice pjesmice Čovjek bez sjene Zvonimira Baloga napišite što se njome izražava (izjava, pitanje, želja, molba, zabrana, zapovijed, osjećaj)!

– *To je krokodil, a ne sjena – rasplače se strašljivko.*

– *Tata ti je krokodil! – progovori sjena.*

– *Priznaj da si prešla sve granice!*

– *Hajde, ne laži! Kud si kukavica,
tu si još počeo i lagati.*

– *A postoje li Plitvička jezera?*

– *Postoje.*

– *Zašto onda nisam bila na Plitvičkim jezerima?*

6. Ove izjavne rečenice preoblikujte u upitne! Izbjegavajte uporabu *da li!*

Fotoreporter snima starca.

Novinar izvještava ljude.

Leptir je sletio dječaku na nos.

Latice cvijeta se šire.

Otac i sin šetaju parkom.

Ivan govori hrvatski.

7. Ove jesne rečenice preoblikujte u niječne! Pripazite na pisanje niječnice *ne!*

Djed stanuje u kolibi.

Sunce zalazi.

Kišobran štiti od kiše.

Žena putuje vlakom.

Glumac je poznat po svijetu.

Marina čita novine.

8. Dopunite sljedeće definicije!

Jesna rečenica kazuje da nešto, a niječna da

Niječnica **ne** piše se od glagola, osim oblika,
..... i

Niječni oblik pomoćnoga glagola *htjeti* može se pisati i
.....

9. Napišite rečenicu kojom ćete izraziti:

a) misao:

b) pitanje:

c) osjećaj:

d) zapovijed:

e) molbu:

f) zabranu:

g) želju:

h) poticaj:

10. Povežite riječi iz sva tri stupca tako da dobijete tri ispravne rečenice!

Baka

tiho

teče.

Sava

sprema

zapaljena.

Šuma

je

zimnicu.

11. Od ovih niječnih rečenica načinite jesne!

Nemam vremena.

Večeras ne idemo u kino.

Sutra nismo u školi.

Marko ne ide u knjižnicu.

Ne boli me glava.

Subjekt i predikat u rečenici

1. Sljedećim imenicama dodajte glagole!

Učitelj *Mama*

Ptica *Mjesec*

Mačka *Učenici*

Kakvu službu imaju u rečenici ti dopisani glagoli?

Kako se naziva predikat koji je izražen glagolom?

2. Ove rečenice dopunite odgovarajućim subjektima!

..... piše zadaću.

..... pregledava pacijente.

..... raznosi mnoštvo pisama.

..... je već postavljen.

..... stiže sa zakašnjenjem na kolodvor.

..... je izveo splet pjesama.

..... glumi glavnu ulogu.

3. Dopunite!

Subjekt je onaj dio rečenice koji govori

Subjekt se najčešće nalazi na rečenice.

Subjekt odgovara na pitanje ako se radi o živome,

i ako se radi o neživome.

Subjekt može biti izražen ili (kojom vrstom riječi?).

4. U ovim rečenicama podcrtajte subjekte jednom crtom, a predikate dvjema crtama!

*Zavlada tišina. Začuje se hitac. Sve se umiri. Ruža cvjeta.
Nad njima je stajala Biba. Približavaju se koraci. Granje se lomi.*

5. Podcrtajte predikate u sljedećim rečenicama!

*Stol je drven. Drvo je biljka. Knjiga je njegova. Voda je slana.
Jasmina je prva. Kula je pješćana. Noć je tiha. Pobjeda je naša.*

U tim je rečenicama predikat izražen dvjema riječima. Kojim? Ispod svake od tih riječi napišite kojoj vrsti pripadaju!

..... +, +, +, + ,
..... i, i, i, i ,
..... +, +, +, + ,
..... i, i, i, i

Predikat koji je izrečen pomoćnim glagolom i imenicom,
..... ili brojem naziva se

6. Rasporedite ove tvrdnje prema tome jesu li karakteristične za subjekt ili predikat!

jezgra rečenice, pomoćni glagol biti s nekom drugom riječju, kazuje radnju, stanje ili zbivanje, izriče nešto o subjektu, dopuna je predikatu, glagol u nekom licu, vršitelj radnje, najčešće imenica ili zamjenica, odgovara na pitanja tko? ili što?

Predikat

Subjekt

.....
.....
.....
.....

7. U sljedećim rečenicama subjektu dodajte razne dopune!

Breza šumi.

Djevojčica se igra.

Sunce zalazi.

Otac piše.

Susjeda pomaže.

8. Na osnovi crteža napišite rečenice u kojima subjekte podcrtajte jednom, a predikate dvjema crtama!

a)

.....

b)

.....

c)

.....

d)

.....

e)

.....

f)

.....

9. Ispišite iz ovoga ulomka sve subjekte!

Sunce žari. Zrak dršće. Hodam obalom bosa. Vruće je. Užareni šljunak peče mi tabane. Uvlači mi se među prste kao živa žeravica. Žurim u more. Odlazem stvari. Skačem. Dugo ronim. Divno godi svježina vode. Iziđem iz vode i ne moram se brisati. Voda u času ishlapi. Koža mi je sva bijela od soli. Prijateljica i ja gradimo kule u vrućem pijesku. Ali ni u žaru igre ne zaboravljamo žar s neba. Opet skačemo u more.

(Učenički rad)

Subjekti su:

.....

Objekt u rečenici

1. Dopunite ove rečenice tako da dobijete odgovor na pitanje u zagradi!

Mama peče (što?)

Liječnik liječi (koga?)

Nastavnica upisuje (što?)

Ivana ima (koga?)

Kuhar priprema (što?)

Sestra voli (koga?)

2. Dopunite!

Objekt je dopuna kojom se izriče

Objekt odgovara na pitanja: i

3. U rečenicama ove priče podcrtajte sve objekte!

Željka je na tržnici. Ona kupuje subotom sve što treba za cijeli tjedan. Želi kupiti mesa, jedno pile i svježe morske ribe. Treba kupiti i povrća: kilogram špinata, salate, mrkve, glavicu cvjetače, zelenje za juhu, zatim

i voće. Ona kupuje jabuke, grožđe i šljive za kolač. Treba kupiti tucе jaja, svježi sir i vrhnje. Zdravo je i svi vole jesti. Sve to treba odnijeti kući, ali nasreću, Željka ima auto. Parkiran je malo dalje od tržnice, pa je košaru s hranom teško nositi. Ali ona je domaćica i mora se brinuti za svoju obitelj.

- 4. Od ovih riječi naćinite takve rećenice u kojima ćete imati subjekt, predikat i objekt! Zatim analizirajte te rećenice po dijelovima (oznaćite ih velikim poćetnim slovima: S, P, O)!**

ućenik – zadaća – pisati;

Marija – kazivati – pjesmica;

maćka – hvatati – miševi;

ućitelj – ocjenjivati – sastavak;

brat – gledati – film;

tata – rješavati – križaljka

Priložne oznake u rećenicima

- 1. U ovim rećenicama podcrtajte one skupove rijeći koji kazuju različite okolnosti vršenja glagolske radnje! Zatim postavite pitanje za taj skup rijeći!**

Stanujem daleko od škole.

Svaki dan putujem autobusom.

Svatko sjedi zadubljen u misli.

Jedna žena iznenada vikne.

Odmah se našao tu i policajac.

Nedaleko od mene stoji starac.

Osjećao se neugodno.

- 2. Dopunite!**

Rijeći ili skupovi rijeći koje dopunjuju glagole i na taj naćin oznaćuju neku okolnost vršenja glagolske radnje nazivaju se

Razne okolnosti vršenja glagolske radnje mogu biti,
,,, ili

Stoga razlikujemo,,,
, i priložne oznake.

3. Podcrtajte priložne oznake mjesta u ovim rečenicama i napišite na koja pitanja one odgovaraju!

U parku se igra nogomet.

Svakoga dana prolazim ovuda.

Rođaci će nam doći u goste.

Vratili ste se s utakmice.

Moj prijatelj je iz Rijeke.

Izletnici su se popeli do vidikovca.

Poći ćemo na ljetovanje.

4. Ove rečenice dopunite tako da dobijete odgovor na pitanje u zagradi!

Naš razred putuje (kamo?)

Izložba se otvara (gdje?)

Put nas je vodio (kuda?)

Poslat će nam razglednicu (odakle?)

Moramo trčati (dokle?)

Nove vijesti dolaze (otkuda?)

5. U ovim rečenicama podcrtajte priložne oznake te iza njih napišite na koja pitanja odgovaraju!

Milan večeras neće izlaziti.

Jako sam zauzeta do utorka.

Prvenstvo traje već mjesec dana.